

УДК 159.964

DOI <http://doi.org/10.32437/PVEMCERDppp0002>

Едісон Паломіно

*Фахівець з психоаналітичної психотерапії,
практик клінічного психоаналізу в Мілані.*

Член Лаканівської школи психоаналізу Фрейдера поля.

Редактор "Lacanpertutti"

<https://orcid.org/0000-0002-9295-3380>

ПСИХОАНАЛІЗ ТА ПСИХОТЕРАПІЯ: МІЖ РЕАЛЬНИМ ТА ВІРТУАЛЬНИМ СПРАВЖНИМ ІНСТРУМЕНТОМ Є СЛОВО

Добрий день. Дякую за люб'язно надану мені можливість узяти участь в конференції, присвяченій психоаналізу. Для мене це честь розділити з Вами цей момент через те, що я назву моїм внеском у неї.

Назва цієї конференції «Психоаналіз та Віртуальне: етика, метапсихологія і клінічний досвід позакабінетної практики» в часи Коронавірусу вводить нас у центр психоаналітичного досвіду, без якого не було б місця для психоаналізу. Принаймні для психоаналізу Фройда, етика якого не Держави, не бюрократії і її деонтології, а Позасвідоме. І позасвідоме - це той цензурований розділ, який робить кожного з нас маріонеткою мови, частиною якої і є позасвідоме. Німецький драматург Генріх фон Кляйст, у своїй роботі «Про театр маріонеток» (1), дає можливість доторкнутися до такого виміру позасвідомого як гравітація, яка керує всім рухом.

Закони Держави - це те, що стосується кожного і в є цьому плані є дегуманізуючим. Позасвідоме - навпаки, це те, що відсилає до радикальної особливості кожного з нас, до власної особливої насолоди. Воно є фактором слів і має відношення

до закону непорозуміння. І тут ми можемо стверджувати з Лаканом, що колективне позасвідоме не існує, «Є тільки позасвідоме сингулярне, тому що кожний, в будь-який момент, підкоригує мову, якою говорить» (2). Тому в людському спілкуванні неможливо сказати те, що хочеться; в результаті повідомляється щось інше. І все це відбувається з причини початкового непорозуміння, власне Позасвідомого, яке для Фрейда є нічим іншим як усним знанням і з цієї причини є об'єктом інтерпретації.

Це приводить нас до виміру Іншого, який враховує можливість зберігання законів Держави, щоб утворити простір для сингулярності кожного співрозмовника. Особливо в такі часи, коли є постійне розмноження методів і технік спрямованих на нормалізацію людини спричинивши таким чином анулювання її суб'єктності.

Таким чином суб'єкт є під загрозою маленького масштабу. І я говорю маленького масштабу, тому що справжньою небезпекою є загроза великого масштабу, до якої відноситься постійний технологічний прогрес, включаючи такі галузі як Штучний інтелект, нанотехнології, робототехніка, одним із завдань яких є стирання границь між реальністю та фантазією. Іншими словами знищення людської суб'єктності, тобто його сингулярності утвореної з первісного непорозуміння до якого відносяться мимовільні помилки, невдалі дії, забудькуватість та сновидіння.

В результаті, людина без позасвідомого - це марення, з яким, якщо збудеться, треба буде мати справу.

Винахідники технологій свято переконані, що технологія йде назустріч людському організму роблячи його менш хитким, тобто більш стійким та довговічнішим у протистоянні із природними незгодами. І мозок такий хиткий, ненадійний та повільний у своїй роботі буде підсилений до свого максимального рівня нанотехнологією, яка також має інше ім'я: невидима

технологія. Це може статися також з нашим ДНК та з кожною частиною нашого організму.

Ці невидимі охоронці матимуть завдання захищати від зовнішніх патогенів, серед яких і віруси, та знищувати їх, а також відновлювати те, що можливо буде знищеним. Так, людина майбутнього, згідно Рея Курцвейла, буде злиттям генетики, нанотехнології та робототехніки, відома як генерація GNR(3).

Це все здається фантастикою. Також нею здається ідея краху політичної системи з причини наявного бурхливого технологічного прогресу. Це примусить людство розробити нову форму політики, яка не буде обмеженою нашою планетою, а буде розширеною на Всесвіт, яку Олаф Степлдон називає галактичне Суспільство Світів (4).

Те, про що розповідали нам у своїх фантастичних романах Сіапледон та Айзек Азімов, здається зараз стає реальністю. Достатньо відкрити працю «Майбутнє людства» (5) фізика Мікіо Каку, щоб дізнатись яким уявним диявольством може бути піддане людство в зв'язку з його бажанням заселити Всесвіт. В рамках цієї книги читаємо «Від життя на Марсі до безсмертя». Марс, із приземленням марсоходів Perseverance та китайського Zhurong, є однозначно реальністю. В той час як безсмертя залишається бажанням сучасної людини.

Це бажання має комічну сторону, як вважає Мішель де Монтейн, згідно якого, якщо б людина була б безсмертною вона оплакувала б все життя неможливість померти (6).

Кожна зміна в світі передбачає заміну, анулювання та передусім зміну парадигми. З цієї ж галузі є криптовалюти Біткоїну, які погрожують започаткувати нову економічну еру. В майбутньому, можливо, з'явиться якийсь уряд, який зробить цей революційний крок.

Як ми не можемо ігнорувати ці аспекти, так ми не можемо ігнорувати ризик природних катастроф як наслідок людського забруднення, яке може спровокувати екологічні катастрофи

великого масштабу. Лакан казав «там де є хаотична купа відходів, є людина. [...] ось один із аспектів людської природи, який необхідно визнавати» (7). І тут ми можемо описати лабіринти людської суб'єктності за допомогою латинського прислів'я:

«*Heu patior telis vulnera facta metis*» - Я страждаю від ран, нанесених моїми власними дротиками.

Справді ми займаємося лікуванням в громадських клініках, приватних та наших власних Студіях. Але також правда, що психоаналітичний досвід не є аутистичним, тому він має брати до уваги соціально-політичні зміни, які мають сильний вплив на сучасну суб'єктність. Психоаналіз буде лише в тому випадку, якщо він буде відповідати суб'єктності епохи, говорив Лакан (8).

Для батька психоаналізу під ліжком аналітика протікає місто зі всіма його трагедіями і драмами. І симптом страждання завжди співвідноситься з бажанням Іншого, і цей Інший може бути також соціальним Іншим.

НАУКА І ПОТЯГ ДО СМЕРТІ

Психоаналіз з людської істоти витягнув назовні найгірше. Те, що живе в серці її суб'єктності, тобто потяг до смерті через який підкреслюється схильність людини до самознищення.

І цим відкриттям влітку 1932 року Фройд освітлює відповідь на питання Ейнштейна, що робити, щоб тримати подалі від людей невідворотність війни (9).

Фройд, у своєму листі-відповіді, пише що потяг до смерті «функціонує в кожній живій істоті і що його призначення привести її до руйнування, до стану неживої матерії» (10). У своєму творі «Майбутнє однієї ілюзії» він казатиме, що людина - це слабка розумна істота, над якою домінують імпульсні бажання (11). Ця природна людська схильність проявляється у різних формах та відтінках...

Потяг, як постійна сила, націлений на анулювання слова та рамок, які воно вводить для медіації відносин між собі

подібними. Боротьба, агресивність, насильство, престиж - це деякі з імен потягу до смерті. І для того, щоб впоратися з тілом повним потягів, Фройд ставить в центр людських відносин слово. Яке єдине в стані бути посередником, обмежувати та завадити знищенню іншого.

Для французького письменника Анатолія Франца, якому Ференці присв'ячує розділ «Анатоль Франц, психоаналітик» (12), є два досконалих людських об'єкти: релігія та наука. Про релігію говориться, що вона призначає сакралізацію старих звичок та життя в рабстві. Про науку - що необхідно змусити її проникнути у небо, щоб привнести трохи свободи (13).

Для Фройда навпаки - релігія це найцінніший піднесений об'єкт, будь-коли створений людиною. «Вона дозволяє людині, в уявний спосіб, ввести символічні рамки», які Фройд називає «скарб уявлень» (14), для того, щоб впоратися з реальністю.

Справжня релігійна людина, згідно Фройд, є та, яка відмовляється від земного життя заради божественного, не та, хто задовольняється своєю недостатністю, але та, хто старається виправити свою природну слабкість. Також з цієї причини він казатиме, що наука є ілюзією (15).

У такий спосіб він вводить людину науки, яка заповнена бажанням направленим на зцілення людства від своєї безпомічної природи. І з цим бажанням, яке вона до кінця не розуміє, ризикує почати те, що Лакан називає «ненажерливим птахом» дійсності.

Лакан формалізує це визначення в своєму семінарі «Етика психоаналізу», в якому виділяє містичне бажання, яке живе в науці. Власне під кінець свого виступу казатиме:

“Важливо не мати знання чи людина від своєї природи добра або погана, а важливо знати, що станеться поза книжкою, коли вона буде повністю поглинута”(16).

В одному інтерв'ю італійському журналу Панорама, Лакан висвітлює всі проблеми, які несе з собою бажання знань нау-

ковця, ризику та наслідки, яким він піддається під час своїх пошуків та експериментів в лабораторії.

“Біологами їх називають, (каже Лакан) або фізиками або хіміками. Для мене вони божевільні”. І продовжує “Тільки зараз, коли вони ось-ось зруйнують всесвіт, їм приходить на думку спитати чи може це бути небезпечним? А якщо вибухне все? А якщо бактерії, які вирощені в лабораторії з любов’ю, мутують у смертельних ворогів? А якщо світ буде зметеним ордою тих бактерій, разом з усіма неприємними речами, які його наповнюють, починаючи з науковців лабораторій?”(17).

В цей спосіб Лакан до трьох неможливих позицій Фрейда: управляти, виховувати, психоаналізувати, вводить четверту - наука. Позиція якої, нестерпне незнання співпадає з твердженням Фрейда у своїх останніх рядках про недоліки цивілізації:

“Людство зараз так розширило свою владу над природними силами, що користуючись ними може легко знищити само себе, аж до останньої людини” (18).

Потяг до смерті ми відчуваємо в кожній галузі діяльності, у своїй непомітно тихій формі. Як у тенденції, в поштовху людини до оцифрування Всесвіту. Маючи на увазі Всесвіт, згідно Гете, як організм у постійній трансформації (19).

Наука націлена на добро для людини, але добро, згідно з Лаканом, це форма влади, а влада для Фрейда - це одне з імен насильства. На кону завжди занадто багато в цій справі, і це забагато це те, що ми знаємо під ім’ям - насолода. Також з цієї причини психоаналітик не робить із себе доброго самаритянина. Ми не робимо ніякої благодійності також тому, що симптом не робить знижок.

Франсуаз Дольто визначила аналітика як хамелеона, якого важко обманути (20).

Нові форми влади введені для боротьби з COVID-19 - того порядку, які у своєму творі “1984”(21) передбачив Орвелл, тобто контроль урядів над масами: все бачиться, все чується.

Фізична дистанція та нові форми віртуального соціального життя є проявами цього порядку. Цей тренд до віртуального не є породженням COVID-19, а є тим, що вже було перед ним і що пандемія формалізувала.

Удари нанесені вірусом змінили уявне колективне та нашу клініку. І остання частина назви конференції «клінічний досвід позакабінетної практики» пов'язана з цією епохальною зміною перед та після пандемії COVID-19.

Теоретичні семінари та контролюючі аналізи, які були введені одразу ж після створення Міжнародного комітету з Підготовки у далекому 1925 році, перейшли з живої форми у віртуальну. Достатньо пошукати на Youtube, щоб віднайти нескінченну кількість семінарів та конференцій різних психоаналітичних шкіл, які відбулися у цей перший рік ізоляції. Також у нашій галузі вірус зробив психоаналітичне знання доступним до широких мас.

Віддаленість спричинила до появи цієї форми зустрічі, через екран, з тілом іншого у своїй спектральній формі, незалежно від місця розташування.

Декілька тижнів тому назад Жак Алан Міллер з'явився перший раз у віртуальному полі, представляючи свою нову книжку «Політична полеміка». Під кінець презентації він заявив, що почував себе дуже добре. І справді, через декілька тижнів він мав іншу конференцію для російських колег. Скільки триватиме ця справа, ця перевага віртуального ще треба зрозуміти.

В НАПРЯМКУ СЛОВА

На фоні усіх цих змін дуже важливо запитати себе про місце, яке займатиме слово, яку форму воно прийняло і як воно працює в часи домінації науки.

Наука, в основному, це комунікаційне поле, а комунікація це щось, що протиставляє себе слову, як стіна. І в цей спосіб наука анулює суб'єктність.

Фройд у своєму проекті наукової психології підкреслив неможливість звузити людський досвід до комунікації, тобто спілкування статистичного, кількісного та метричного аргументуючи це тим, що досвід не базується на операціях вимірювання (22), а базується на чомусь, що зберігає правду. Правда, яке має відношення до історії персони у своїй останній інтимності - це слово.

Слова для древніх були як магія, заклинання за допомогою яких підтримувались стосунки з божествами. За допомогою слів вибудовуються романи, міфи, робляться війни, завойовуються імперії, досягаються найвіддаленіші зірки Всесвіту, навіть! Казав Густав Флабер, що можна заставити танцювати зірки (23).

І за допомогою слова Ісус, направляючи погляд до неба, ввів у людську уяву існування Отця поза світом.

«Батько, прости їм, бо не відають, що творять» (Лука 23,33-46).

І словами віддається належне любові до батька, матері, а також до жінки. Поети це знають, для них любов і поезія зв'язані постійним романом. Роберт Барнс, один злюбимих поетів Фройда, писав:

До того як висохнуть моря, кохана моя.

І скелі розтануть під сонцем!

Любитиму ще тебе, кохана моя,

В той час як тече пісок життя (24).

Ця маленька цитата освітлена потужністю слова «Любов», яким можна навіть розплавити камінь. Тарас Шевченко у своєму «Заповіті», такими словами, віддає належне своїй любій Україні, своєму коханню.

Як умру, то поховайте

Мене на могилі

Серед степу широкого

На Вкраїні милій (25).

Той самий Лакан у семінарі «Заключний момент»(26) говорить, що аналіз не є без поезії, тобто такої точки, в якій сформульовані мовлене та висловлене.

І починаючи з цього формулювання ми переносимось в інший вимір слова, яке існує не тільки для комунікації, розповіді або вираження почуттів, як в поезії, в скульптурі, а й для виклику. І через цей новий вимір слова для суб'єкта є можливість історизувати свою історію: хліб його правди.

Едіп Софокла, наприклад, ніколи не ходив до аналітика, але його правда була відновлена першим психоаналітиком в історії. Він, через цей міф, виділив цю остаточну правду, що становить наше Буття. Це правда, яка відкриває пекельну сторону знання. Едіп, який не читав Фройда, хоче пізнати правду за будь-яку ціну. Начебто правда це щось таке легке та стерпне. І він наполягає і правда говорить: “Я, правда, говорю”. І коли правда говорить - гримить, розриваючи землю. Насправді трагедія Едіпа не у втраті очей, а в зустрічі зі своєю пекельною правдою. Едіп є ураженим у саму інтимність свого Буття викликом слова, яке заключає в собі правду. І інтимність Буття, в залежності від випадку, показує себе симптомами у неврозгах або розладом в психозі.

Лакан у своїй конференції «Функції та поле мови та мовлення» (27), яка відбулася у Римі в 1953 році, відновлює цей фундаментальний пристрій психоаналітичного досвіду - слово. І в той час як мовлення, тонке тіло, є матрицею, слово є його окремим об'єктом, в тілі якого знаходяться три реєстри людського досвіду: Уявне, Символічне, Реальне.

Тих, хто приходить до нас, ми просимо говорити, але не для того щоб зрозуміти, бо зрозуміти означає оволодіти знанням і в цей спосіб вичерпати його, а для того щоб схопити сузір'я змістів, з яких будується його правда.

Тіло слова - це не тіло організму, вале оно також може отримати уявні травми, які його засмучують.

Межі, які зустрічає слово, ми знаходимо у девізі Фрейда «І слово стає матерією». Цей девіз є прикладом травми, розриву, які терпить тіло слова, і наслідки яких ми можемо побачити у нашому клінічному досвіді з психотичними суб'єктами, а також в літературі, і понад усе - у повсякденному житті.

В газетах можна прочитати новини про знущання над жінками або їх убивства, статті про чоловічу ненависть, яка прикриває феміцид. Всі ці випадки є прикладом розірваного тіла слова, уявні наслідки від якого приймають диявольську форму.

У Джеймса Джойса ми знаходимо інший приклад травматичних наслідків, які продукує розірване тіло слова.

У творі “портрет артиста в Молодості” (28) ми є свідками накладання слів голосів батьків, викладачів, шумів товаришів, які їдять у їдальні, та слів з релігійної тематики, які відсилають нас до очищення тіла та душі:

«Було б краще ніколи не грішити, залишаючись назавжди дитиною»(29).

Існують також слова, які впливають на поверхню, як наприклад «Foetus», відокремлена частина, слід того, що Стів називає індивідуальною тваринною хворобою його розуму. В одному листі від 29 серпня 1904 року Джойс пише Норі:

“Кожне слово приводить моє серце у збуджений стан, як птах під в непогоду”(30).

Слово вводиться в організм через його дірки перевертаючи його сутність, роблячи його чутливим, еротичним, озвучуючи та рухаючи ним наче іграшкою. В наслідок травм, які отримує слово, воно стає уявним об'єктом або навіть реальним в суб'єкті. У своєму семінарі про “Симптом” Лакан визначає слово як паразит, як форму раку, яка уражає людство(31).

У своїх дослідженнях про Істерію, Фрейд ставить нас перед владою слова, яку визначає як основний інструмент психічного лікування (32). І психічне, як мапа слова, є суб'єктом законів означального ланцюга. Так слово робить вузол значення (33).

Істерія є найкращим прикладом укусу слова організму, на тілі. Цей укус, каже Фройд, затіняє правду, яка складає серце симптому. Анна О., пані Елізабет Р. і той самий випадок чоловічої істерії є тільки деякими свідченнями слова, яке вписується на тілі. Те, що ми знаємо під словом психосоматика, є свідченням влади слова: плачі, усмішки та інша форма вираження є нічим іншим як записом слова на тілі (34). Деякі учні Фройда навіть визнавали слово як першопричину виникнення деяких ракових захворювань.

У своєму основному “Інтерпретація снів” (35), Фройд представляє нам анатомію сну, зробленого із семантичних конденсацій і переміщень: метонімія та метафора. Сон має структуру фрази, напису. І тому сні відіграють таку важливу, якщо не головну, роль у житті людини. Для Самі Алі сні це мости до походження (36).

Згідно з Фройдом, сні як абсурдна семантична конденсація, мають форму психозу. Тому до переміщення та конденсації Фройд додає драматизм.

Є інший текст Фройда під назвою «Über den Gegensinn der Urworte», (Антитетичне значення примітивних слів), опублікований перший раз у 1910 році, в якому він продовжує роботу філолога Карла Абеля для підкреслення влади мовлення і своїх елементів: означальне і значення. Можливо тому Лакан вважає Фройда попередником Фердінанда де Сосюра, батька сучасної лінгвістики. Фройд завершує свій маленький допис в такий спосіб:

“І ми, психіатри, не можемо уникнути підозри, що ми розумітимемо та інтерпретуватимемо краще мову снів, якщо б ми знали б більше про розвиток мовлення” (37).

Фройд із “мовою снів” має на увазі промову, яка є в грі у снах. І щоб промова була промовою, вона має бути артикульована, тобто відповідати певним значимим законам. Фройд пише також “розвиток мовлення”, маючи на увазі не тільки зміни у промові, а й мову як корінь, матриця, важливе ложе.

Людське слово через оригінальне непорозуміння є структурованим фундаментальним парадоксом: з однієї сторони мордує людину, роблячи її хворою; з іншої сторони лікує. Ось в такий спосіб Фройд представляє слово, і якраз в цьому вимірі він працює з ним зі своїми пацієнтами.

Знаменита «talking cure», яка вислизнула з язика Анни О., дає нам зрозуміти міру прихованої правди в слові, яка одного разу виринувши на поверхню, виліковує суб'єкта від симптомів, які приносять страждання.

В такий спосіб Фройд відкриває область співзалежностей стосунків людини із символічним порядком, відновлюючи слову його цінність, його складність, щоб залишити у спадщину те, що можна сказати ось так: людина хвора словом. І власне незнання або не пам'ятання цього пункту приводять до забуття цього відкриття Фрейда.

У семінарі з “Психозу” Лакан говорить, що слово є найціннішим об'єктом обміну. І справді ми не робимо нічого іншого, ніж обмінюватися словами. Тому на перший план ми ставимо відношення мовця до мови тому, що людина має реагувати не тільки на подразники навколишнього середовища, але й передусім на всесвіт значень:

“Людина говорить, (каже Лакан), але тільки тому, що символ зробив із неї людину”(38).

СПРАВЖНІ ІНСТРУМЕНТ ЦЕ СЛОВО

Повертаючись до ідеї про домінування науки в часи коронавірусу і анатомію слова, яке будує людина за своїм образом та подобою, і стартуючи з назви мого першого виступу “Психоаналіз та психотерапія”, ми можемо сказати, що як одне так і інше націлені на світ символів, який засновує слово. Будь-яка форма психотерапії в напрямку психоаналізу не може не брати до уваги цей базовий вимір: ми зроблені із слів і маємо справу із непоправним непорозумінням. Є багато авторів, які доклали багато зусиль для того щоб розрізнити психоаналіз та

психотерапію, ставлячи психоаналіз на перше місце, обезцінюючи Я на користь позасвідомого. Але будь-яка форма переваги є нічим іншим, як наслідок нарцисизму. Також тому, що психоаналіз перед різними формами психотерапії представляється як ресурс, яким варто користуватись. Психоаналіз це практика без правил, але не без принципів. І його принципи - це принципи позасвідомого, що беруть до уваги Я.

Для Фрейда, Я - це область свідомості та сприйняття. Нарцисизм та Его, які є його складовими частинами, є фундаментальними для суб'єкта. Тому нема суб'єкта без цих основних складників для людської суб'єктності.

У Джойс і в маленькому «Дік делла» Кляйн, ми маємо приклад наслідків з вини Его.

Я має уявну структуру, але незважаючи на це воно має не менше значення. З іншої сторони для Лакана уявне, як реєстр людського досвіду, разом з реальним та символічним відіграє важливу роль.

Фрейд говорить про Ідеал я і Я ідеальне, важливі стовпи, навколо який крутиться аналіз: "Wo Es war, soll Ich werden" - "Де було Воно, має прийти Я". Коли Фрейд говорив про ідентифікацію дитини з батьками, він мав на увазі всю послідовність ідентифікацій, які будуватимуть його я. Навіть я Дори є частиною цього, починаючи ідентифікацію з батьком.

У своєму тексті "Промова про психічну випадковість"(39), Лакан нам повідомляє про Я як матрицю, ложе для ідентифікації. Всю цю справу, яка стосується відторгнення, нашого відношення до формуючих ідентифікацій, які є важливими для доступу до бажання Іншого, ми вирішуємо тут: в області Я як формуючому елементі уявного ставлення (40). І Лакан каже у такий спосіб "Для того щоб були стосунки з об'єктом, треба щоб існували стосунки Я з іншим"(41).

У метафорі про цибулю, ми наближаємося до цього виміру Я як ложе для ідентифікації. Я як цибуля, яка складається з багатьох шарів.

“Я (каже Лакан) є об’єктом подібним до цибулі, можна було б почистити його і можливо знайти наступні ідентифікації, з яких воно складається (42).

Так позасвідоме не анулює я, але бере його до уваги у зв’язку з походженням, яке є викоріненим: я не є головним у своїй хаті. Сучасний суб’єкт має потребу бути підтриманим у цьому вразливому пункті для нього, перед тим як почати демонтувати те, з чого він побудований і що зараз його приречує на покидання свого бажання.

На початку пандемії, один чоловік 44 років зв’язався зі мною із Швейцарії, бо впав в депресію у зв’язку із любовними стосунками. Він одружений багато років, але дружина зійшлась з іншим чоловіком та попросила його покинути дім. Він погоджується і вирішує поселитися в готелі, поки не знайде інше місце для життя. Під час своїх сеансів, через Skype він зв’язується з різних місць: з машини під час водіння, або навіть з парку в той час, як їсть бутерброд. Постійно питає мене чи це не представляє для мене труднощі. Я відповідаю, що це є місце слова і в той же час наголошую на важливості гарантувати місце, в якому може протікати слово без великих перешкод. З наступного разу і до моменту, як він знайде інше помешкання він контактуватиме зі мною із закутка Церкви близько його роботи.

Цей добрий від природи чоловік є прикладом християнської любові, тобто жертвує самого себе заради щастя іншого. В одному із сеансів вплив спогад, який вплинув на його ставлення до протилежної статі.

У віці 8 років він був свідком сцени, в якій дівчина, яка йому подобалась, пішла собі з іншим хлопчиком, красивішим за нього. І з цього моменту краса іншого, його перевага, дають форму його самотності, його відмови від свого бажання на

користь своєї насолоди. Дружина є закохана у її керівника і це слово «керівник» є всім тим, що необхідно для нього, щоб стати солдатиком своїх фантазмів. І кожний раз, як він вимовляє це слово, він сміється, не звертаючи уваги на сором, написаний на його обличчі.

На екрані є тіло у своїй спектральній формі, але те що не залишається спектральним - це голос та погляд, два основних об'єкти нашої клініки. Слово не є повністю анульованим і тому не є анульована можливість перенесення. Прикладом є також факт, що після року роботи та викриття цього способу відмовитись від самого себе, він вирішує приїжджати у Мілан раз на тиждень, для того щоб продовжити аналіз, який можна назвати справжнім.

Це є свідченням випадку неврозу, в якому також можна також зробити дірку в екрані, розбивши його, щоб відновити об'єкту його гідність через присутність тіл.

Для деяких психічних суб'єктів може бути корисним проводити віртуальні сесії, що може мати для них заспокійливий ефект.

Говорю для деяких з них, щоб не узагальнювати, бо для нас залишається принцип від випадку до випадку.

В цьому році пандемії відбулось багато речей в нашій клініці, багато трансформацій, які випробовували психоаналіз, але в той же час потребували роботи нашої клініки. І навіть відновили важливість у сучасному суспільстві.

Я говорив про науку та швидко торкнувся релігії, майже як благочинності, щоб сказати потім, що ми займаємось реальним тобто, що не йде добре у нашій цивілізації. І для того, щоб мати можливість читати на 360 градусів ми не можемо ігнорувати нові виклики, які вона представляє.

Персони приходять до нас тому, що їхні символічні ресурси, щоб боротись із болем існування, до життя і до своїх постійних випадків вичерпались. Звідси народжується моя друга частина мого виступу «між реальним та віртуальним, справжнім

інструмент - це слово», що означає, що між реальним та віртуальним треба ввести символічне, єдине, яке дає можливість стосункам між статтями.

Література:

- 1 Il seminario. Libro XXIII, Il Sinthomo [1975-1976], Casa Editrice Astrolabio,
- 2 Jacques Lacan, Il seminario. Libro XXIII, Il Sinthomo [1975-1976], Casa Editrice Astrolabio, p. 130.
- 3 Ray Kurzweill, La singolarità è vicina, Maggioli S.p.A., 2014.
- 4 Olaf Stapledon, Il costruttore di stelle, Landscape books 2021.
- 5 Michio Kaku, Il futuro dell'umanità, Mondadori libro S.p.A., 2018.
- 6 Michael de Montaigne, Saggi, Giunti Editore S.p.A./Bompiani, 2017.
- 7 Jacques Lacan, Il seminario. Libro VII, L'etica della psicoanalisi [1959-1960], Einaudi editori, Torino 2008, p. 274.
- 8 Jacques Lacan, Scritti Volume I, Giulio Einaudi Editore s.p.a, Torino 2002.
- 9 Sigmund Freud, Opere, vol. 11, Perché la guerra?, Bollati Boringhieri Editori, Torino 1989 , p.290 - 303.
- 10 Ivi, p.299.
- 11 Sigmund Freud, Opere 10, L'avvenire di un'illusione, Bollati Boringhieri, Torino 1989, pp. 435-485.
- 12 Sandor Ferenczi, Opere, Anatole France, psicoanalista, pp. 120-127.
- 13 Anatole France, La rivolta degli angeli, Lindau s.r.l., 2017, Torino.
- 14 Sigmund Freud, Opere 10, Inibizione, sintomo e angoscia e altri scritti (1924-1929), Bollati Boringhieri, Torino 1989, p 448.
- 15 Sigmund Freud, Opere 10, L'avvenire di un'illusione, Bollati Boringhieri, Torino 1989, pp. 435-485.
- 16 Jacques Lacan, Il seminario Libro VII, L'etica della psicoanalisi (1959-1960), Einaudi editori, Torino 2008, p. 377.
- 17 Intervista rilasciata da Jacques Lacan a Emilia Granzotto pubblicata su Panorama, Roma, 21 novembre 1974.
- 18 Sigmund Freud, Opere 10, Inibizione, sintomo e angoscia e altri scritti (1924-1929), Bollati Boringhieri, Torino 1989, p. 630.
- 19 Rudolf Steiner, Le opere scientifiche di Goethe, CdL editore.
- 20 Françoise Dolto, Solitudine felice, Arnoldo Mondadori Editore S.p.A., Milano 1996, p. 380.
- 21 Orwell, 1984, Oscar Mondadori Editore.
- 22 Sigmund Freud, Opere, Vol. II, Progetto di una psicologia per neurologi, Editore boringhieri s.p.a., Torino, 1989.
- 23 Gustave Flaubert, Madame Bouvery, Mondadori libri S.p.A, Milano 2016.

- 24 Robert Burns, The COMPLETE POEMS and SONGS, The Gresham Publishing Company Ltd, 2011.
- 25 Taras Shevchenko, Zapovit
- 26 Jacques Lacan, Seminario XXV, Il momento di concludere, Inedito.
- 27 Jacques Lacan, Scritti Vol. 1, Funzione e campo della parola e del linguaggio, Giulio Einaudi Editore s.p.a, Torino 2002, pp. 230 - 316.
- 28 James Joyce, Dedalus, Ritratto dell'artista da giovane, Adelphi Edizioni, Milano 2009.
- 29 Ivi, p. 178.
- 30 James Joyce, Il carteggio del più grande scrittore del Novecento, PGRECO EDIZIONI, Milano 2012, p. 54.
- 31 Jacques Lacan, Il seminario, Libro XXIII, Il Sinthomo (1975-1976), Casa Editrice Astrolabio, Roma 2006, p. 91.
- 32 Sigmund Freud, Opere Vol.1, Trattamento psichico (trattamento dell'anima), Bollati Boringhieri editore s.r.l., Torino 1989 pp. 93 - 111.
- 33 Sigmund Freud, Opere Vol.1, Trattamento psichico (trattamento dell'anima), Bollati Boringhieri editore s.r.l., Torino 1989 pp. 93 - 111.
- 34 Franz Alexander, Medicina psicosomatica, Stabilimenti grafici Bemporad Marzocco, Firenze 1972.
- 35 Sigmund Freud, Vol. 3, L'interpretazione dei sogni, Editore Bolati Boringhieri s.p.a., Torino, 1989.
- 36 Sami - Ali, El impasse relacional, Temporalidad y cancer, Editorial Sintesis, S.A., 2000.
- 37 Sigmund Freud, Psicoanalisi della società moderna, Newton Compton editori s.r.l. 2007, p.58.
- 38 Jacques Lacan, Scritti Volume I, Giulio Einaudi Editore s.p.a, Torino 2002, p.269.
- 39 Ivi, pp. 143-187.
- 40 Jacques Lacan, Il seminario. Libro I, Gli scritti tecnici di Freud (1953-1954), Einaudi editori, Torino, 2014.
- 41 Jacques Lacan, Il seminario. Libro II, L'io nella teoria di Freud e nella tecnica della psicoanalisi [1954-1955], Einaudi editori, Torino 2006, p. 110.
- 42 Jacques Lacan, Il seminario. Libro I, Gli scritti tecnici di Freud (1953-1954), Einaudi editori, Torino, 2014, p. 203.